

Nr 122.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 24 maj 1910.

— — — — Andra kammaren den 24 maj 1910.

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner
om beviljande af anslag till låneunderstöd åt enskilda
järnvägar.*

(Statsutskottets utlåtande nr 26.)

Till Konungen.

Uti särskilda inom Riksdagen väckta motioner har föreslagits, att Riksdagen måtte besluta att till låneunderstöd för enskilda järnvägar bevilja och ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 7,500,000 kronor att utgå under 5 år från och med år 1912 med 1,500,000 kronor årligen, dock så att belopp, som ej blifvit till utgående under ett af dessa år anvisadt, finge för det efterföljande året af samma femårsperiod disponeras, samt för öfrigt på de villkor, som Riksdagen närmare bestämde.

Lika med motionärerna har Riksdagen ansett lämpligt att, i likhet med hvad som skett för särskilda femårsperioder alltsedan år 1871, ånyo för en tid af fem år ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett bestämdt anslag, att i enlighet med af Riksdagen fastställda villkor utgå såsom lån till enskilda järnvägsanläggningar.

Beträffande anslagets belopp har Riksdagen ock ansett sig böra biträda motionärernas förslag att för nästa femårsperiod anvisa samma summa, 7,500,000 kronor, som åren 1896, 1901 och 1906 beviljades för enahanda ändamål.

Riksdagen finner jämväl, att motionärerna förebragt fullgiltigt skäl för medlens beviljande innevarande år, ehuru de äro afsedda att utgå först från och med år 1912.

Hvad angår villkoren för låneunderstödens utlämnande och tillgodonjutande, hafva de nu gällande bestämmelserna i detta hänseende synts böra i allmänhet bibehållas. Hvad i punkt 4) af dessa bestämmelser innehålles har emellertid funnits böra, för ernående af större tydlighet, få en i viss mån ändrad lydelse. I öfrigt har Riksdagen ej haft anledning besluta någon ändring i de af 1906 års Riksdag för järnvägslånefonden meddelade bestämmelser. I detta sammanhang vill Riksdagen emellertid, med hänsyn till hvad Riksdagen uti skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t den 22 sistlidne februari anfört i fråga om åstadkommande, utöfver för närvarande förefintlig kontroll öfver de med statslån understödda enskilda järnvägarna, af en mera betryggande sådan, uttala, att Riksdagen är öfvertygad därom, att Eders Kungl. Maj:t, beträffande nu ifrågavarande anslag, viddtager åtgärder för att i fråga om de enskilda järnvägar, som må komma i åtnjutande af lån från detsamma, åstadkomma, i den mån en blifvande utredning kan därtill föranleda, en betryggande teknisk-ekonomisk kontroll såväl beträffande själfva anläggningens planerande och genomförande som ock hvad angår därmed sammanhängande förvaltningsåtgärder.

På grund af det anförda har Riksdagen till låneunderstöd för enskilda järnvägar beviljat och ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 7,500,000 kronor att utgå under fem år från och med år 1912 med 1,500,000 kronor årligen, dock så att belopp, som ej blifvit till utgående under ett af dessa år anvisadt, må för ett efterföljande år af samma femårsperiod disponeras, ägande Eders Kungl. Maj:t att å detta anslag till understödjande af nya, ännu ej påbörjade enskilda järnvägsanläggningar anvisa af Eders Kungl. Maj:t beviljade understödsbelopp att utgå i enlighet med följande villkor och bestämmelser:

1:o) att kostnadsförslag och arbetsplan fastställas af Eders Kungl. Maj:t, som ock närmare bestämmer de ställen, hvilka järnväg skall beröra,

varande det sökande bolaget skyldigt att godtgöra de särskilda kostnaderna för möjligen erforderliga kontrollundersökningar, besiktningar, extra biträdens användande med mera dylikt, hvilka kunna af kostnadsförslaget och arbetsplanens granskning föränledas;

2:o) att det lånesökande bolaget, för att kunna erhålla statsunderstöd, skall vara skyldigt hos Eders Kungl. Maj:t styrka, att det förfogar öfver ett kapital, som jämte statslånet är fullt tillräckligt till järnvägsanläggningens utförande på sätt arbetsplan och kostnadsförslag innehålla och hvaraf minst så stor del, som motsvarar hälften af den beräknade anläggningskostnaden, bör utgöras af inbetaladt eller tecknad aktiebelopp eller eljest utan återbetalningsskyldighet lämnadt tillskott till järnvägsanläggningens utförande;

3:o) att låneunderstödet må utgöra högst hälften af anläggningskostnaden efter det fastställda kostnadsförslaget samt lyftas i mån af arbetets fortgång på sätt och å tider, som Eders Kungl. Maj:t bestämmer, dock med iakttagande däraf, att inbetalningarna å den del af anläggningskapitalet, som bör utgöras af aktiekapital eller eljest utan återbetalningsskyldighet lämnadt tillskott, skola ske i förhållande till de andelar af lånesumman, som lyftas, och före lyftningen af dessa låneandelar; skolande härjämte en tiondedel af den beviljade låneförsträckningen innestå, till dess besiktning af järnvägsanläggningen blifvit i öfverensstämmelse med § 2 mom. 2 af kungl. kungörelsen den 11 december 1874 angående ordningen för afsyning och besiktning af enskilda järnvägar och deras upplåtande för allmän trafik förrättad samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat tillstånd till banans öppnande för allmän trafik;

4:o) att med afseende å ifrågavarande försträckningar skall iakttagas:

a) att annuiteten för låneunderstödet återgäldande beräknas till fem procent å ursprungliga försträckningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra och en half procent å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör afbetalning därå;

b) att beträffande den ränta, som å lyftade lånebelopp upplöper under en tid omfattande högst tre år från lyftningsdagarna men dock ej sträckande sig utöfver ett år från den dag, då järnvägen enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande senast skall vara färdig och öppnad för trafik, må medgifvas anstånd med betalningen på det sätt, att denna ränta, benämnd anstånds-ränta, genom fortsatt annuitetslikvid erlägges till staten först sedan i stadgad ordning såväl all annan ränta som ock hela lånekapitalet inbetalts;

c) att, så snart å lyftadt lånebelopp upplupit ett års ränta, som icke är att hänföra till anstånds-ränta, förstnämnda räntas belopp skall inbetalas till staten;

d) att kapitalafbetalning skall genom erläggande af fullständig annuitet vidtaga tre år efter den dag, då järnvägen enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande senast skall vara färdig och öppnad för trafik, skolandet i sammanhang härmed likvid ske af all därförinnan upplupen, obetald ränta, som icke är att hänföra till anståndsrenta; och

e) att, därest till betalning förfallet belopp icke i föreskrifven ordning erlägges, låntagaren skall därå gälda fem procent ränta, intill dess samma belopp varder behörigen inbetaldt;

5:o) att järnvägsanläggningen med alla därtill hörande byggnader och materiel äfvensom all bolagets öfriga egendom skall utgöra säkerhet för den af staten lämnade försträckning och staten till säkerhet för sin fordrans utbekommande erhålla inteckning med förmånsrätt framför hvarje annan fordran i den järnväg, för hvars anläggning den ifrågakvarande försträckningen beviljats; börande ej mindre såsom villkor för statslånets erhållande och tillgodonjutande i bolagsordningen intagas stadgande om bolagets skyldighet att till säkerhet för statens fordran inteckna bolagets järnväg med förmånsrätt för samma fordran framför hvarje annan fordran hos bolaget, än ock en tredjedel af det beviljade statslånet inestå, till dess inteckning med ofvan stadgad förmånsrätt i bolagets järnväg meddelats för förut lyftade andelar af lånet; hvarjämte ofvanberörda sista tredjedel ej må utbekommas, förrän inteckning för dess belopp med förmånsrätt framför hvarje annan fordran än statens blifvit i bolagets järnväg behörigen meddelad;

6:o) att Eders Kungl. Maj:t skall insätta en med särskild instruktion försedd ledamot i direktionen för hvarje järnvägsbolag, som innehar lån af staten, och utse en revisor att deltaga uti granskningen af bolagets förvaltning och räkenskaper, samt att arfvode till sålunda utsedd direktör och revisor skall bekostas af bolaget;

7:o) att hvarje järnvägsbolag, som erhållit statsunderstöd, skall vara skyldigt underkasta sig såväl de bestämmelser i fråga om samtrafik, hvilka Eders Kungl. Maj:t kan finna godt för bolaget bestämma, som ock i öfrigt alla de villkor och kontroller, som af Eders Kungl. Maj:t pröfvas lämpliga och nödiga; samt

8:o) att hvarje sådant bolag, som nyss är nämndt, må, då Eders Kungl. Maj:t så pröfvar lämpligt,

dels erhålla upplåtelse af den för järnvägsanläggningen erforderliga, kronan tillhöriga jord sålunda: att jord, som står under kronans omedelbara disposition, upplåtes utan någon ersättning; att jord från de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna kronoallmänningar upplåtes utan annan godtgörelse än ersättning till vederbörande innehafvare

för intrång i nyttjanderätten; att jord från de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, hvilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, upplåtes utan annan ersättning än för minskning i arrendatorns brukningsområde under den återstående arrendetiden äfvensom för skada och intrång; samt att för jord, som är till boställe eller åt enskild person, menighet eller inrättning med åborätt eller annorledes än hvad ofvan sagts upplåten, ersättning skall lämnas såväl för själfva marken som för skada och intrång; skolande ersättningen i ofvannämnda fall bestämmas i den ordning, förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 stadgar;

dels ock kostnadsfritt begagna för anläggningen sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäcker, som kunna vara disponibla.

Stockholm den 24 maj 1910.

Med undersåtlig vörnad:
